

Nr 30

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillägg till lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse.

Genom en den 1 april 1960 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 130, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Lag

om tillägg till lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse

Härigenom förordnas, att till lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse skall närmast efter 58 § fogas en ny paragraf, betecknad 58 a §, av följande lydelse.

58 a §.

Äsyftas med ökningen av försäkringsaktiebolags aktiekapital att förvärva mera än hälften av aktierna i annat försäkringsaktiebolag eller, om aktier med olika röstvärde finnas, så många aktier, att röstetalet för dem utgör mera än hälften av röstetalet för samtliga aktier, äger försäkringsinspektionen medgiva, att betalning för ny aktie må erläggas med aktie i sistnämnda bolag samt att teckning av de nya aktierna sker med villkor härom.

Har försäkringsinspektionen lämnat medgivande enligt första stycket, skall företrädesrätt enligt 50 § till teckning av de nya aktierna icke tillkomma förutvarande aktie. Vad i 53 § andra stycket stadgas skall icke tillämpas i fråga om aktieteckning med villkor som inspektionen medgivit.

Beslut om ökning av försäkringsaktiebolags aktiekapital med sådant villkor rörande teckningen av de nya aktierna som avses i första stycket skall, utöver vad som föreskrives i 45 § första stycket, innehålla alla om aktieförvärvet och koncernbildningen träffade bestämmelser. Vad i 45 § första stycket 5. stadgas föranleder ej därtill, att värdet av aktie, som skall tillskjutas, i ökningsbeslutet uppskattas till visst penningbelopp. Förslaget till ökningsbeslutet eller, om styrelsen fattat beslut enligt 58 §, ökningsbeslutet skall, när det enligt 44 § andra stycket hålles tillgängligt för aktieägarna och framlägges å bolagsstämman, vara åtföljt av försäkringsinspektionens medgivande. Medgivandet skall jämväl i avskrift fogas vid teckningslistan och angivas i den förteckning, som enligt 48 § tredje stycket skall upptagas i teckningslistan. Anmälan enligt 57 § 1 och 2 mom. skall innehålla dels uppgift å den egendom, som tillskjutits, och det antal aktier, för vilka tillskott skett, dels ock försäkran att den anmälda inbetalningen på aktiekapitalet, där den ej fullgjorts genom sådant tillskott, blivit verkställd genom betalning i penningar eller därmed enligt 331 § jämställd betalning eller

ock genom kvittning mot skuld till aktietecknare. Därvid skall angivas huru mycket som guldits genom betalning och huru mycket som guldits genom kvittning; och skall, där kvittning skett, tillika försäkras, att kvittningen icke länt till nackdel för bolaget eller dess borgenärer.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Inledning. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 januari 1960 har *försäkringsinspektionen* tagit upp frågan om möjligheterna enligt nuvarande lagstiftning för försäkringsaktiebolagen att genom sammanslagning av bolag eller koncernbildning skapa större företagsenheter.

Inspektionen erinrar om att utvecklingen på försäkringsområdet under senare år både i Sverige och utlandet kännetecknats av en allt större benägenhet hos försäkringsbolagen att genom sammanslagningar och koncernbildningar skapa större företagsenheter. Orsakerna härtill är flera. Sålunda har de kontorstekniska hjälpmedlens utveckling alltmera accentuerat stor-driftens fördelar. Större företag har större möjligheter att finansiera exempelvis dyrbara elektroniska databehandlingsmaskiner och att till fullo utnyttja dessas kapacitet. Maskinerna gör att det numera är möjligt att sköta och bearbeta mycket stora försäkringsbestånd. Särskilt inom sådana grenar, där försäkringarna är många men okomplicerade till beskaffenheten, kan därför ur rationaliserings- och effektivitetssynpunkt vinster göras genom att man slår ihop flera bolag till ett eller nära samarbetar i koncernform. Även beträffande huvudkontors- och fältorganisationerna kan åtminstone på lång sikt fördelar erhållas genom sammanslagning av likartade avdelningar.

Försäkringsinspektionen påpekar även att större enheter innebär större täckningskapacitet och därmed mindre beroende av den internationella marknaden. Detta är av betydelse i atom- och jetåldern, då värdeanhopningarna och därmed försäkringssummorna tenderar att bli allt större. Genom sammanslagning eller koncernbildning ökas också möjligheterna att anställa högt kvalificerad personal, där sådan behövs. Inspektionen framhåller även den konkurrens från utländska företag med stora resurser, som kan aktualiseras allt eftersom planerna på ökat ekonomiskt samarbete i Europa förverkligas. Ju effektivare de svenska bolagen är, desto större möjligheter har de att hävda sig i denna konkurrens.

Inspektionens skrivelse utmynnar i förslag om viss utvidgning av möjligheterna enligt nuvarande lagstiftning att skapa koncerner inom försäkringsväsendet.

Gällande rätt m. m. Lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse saknar motsvarighet till den allmänna aktiebolagslagens regler om fusion. I stället upptager försäkringsrörelselagen i 295 § bestämmelser om överlåtelse av ett försäkringsbolags försäkringsbestånd till annat försäkringsbolag, varigenom öppnas möjlighet till sammanslagning av försäkringsbolag.

Avtal om överlåtelse skall enligt lagrummet godkännas av bolagsstämman i det överlåtande bolaget och får icke verkställas utan försäkringsinspektionens tillstånd. För att en sammanslagning av två företag skall komma till stånd förutsätts, att hela försäkringsbeståndet överlåtes och att därefter likvidation sker av det överlåtande bolagets återstående aktiva och passiva.

Det är vidare att märka, att de möjligheter, som aktiebolagslagen erbjuder till koncernbildning genom nyemission, icke står försäkringsaktiebolagen till buds. När det gäller sammanslagning av vanliga aktiebolag är nämligen en ofta anlitad utväg att det ena bolaget utökar aktiekapitalet medelst nyteckning av aktier och mottager aktierna i det andra bolaget som betalning för de nya aktierna. Ett sådant förfarande är för försäkringsaktiebolagens del uteslutet till följd av de i 8 § tredje stycket och 46 § försäkringsrörelselagen upptagna förbuden mot apportbildning, dvs. att aktietecknare likviderar tecknade aktier med annan egendom än penningar, s. k. apportegendom.

Förbudet i 8 § tredje stycket mot tillskott av apportegendom avser betalning för aktier, som tecknas i samband med bildandet av ett försäkringsaktiebolag. Undantag från förbudet förekommer endast för kvittning, som bolagets styrelse enligt 36 § för visst fall kan medgiva, och för vissa betalningssätt, som enligt 331 § anses jämställda med betalning i penningar. Motsvarande förbud mot apportbildning gäller enligt 46 § även vid ökning av aktiekapitalet genom nyteckning. Även i detta fall kan styrelsen, enligt 55 § andra stycket, medge kvittning, varjämte 331 § äger tillämpning.

I propositionen lämnas å s. 5—8 en redogörelse för försäkringsinspektionens förslag och remissyttrandena däröver.

Departementschefen. *Föredragande departementschefen, statsrådet Lange,* anförde vid lagrådsremissen: »Utvecklingen på försäkringsväsendets område har sedan lång tid präglats av strävanden till koncentration av företagsenheter. Vid tillkomsten av 1948 års försäkringsrörelselag framhölls även det önskvärda i att möjligheterna till företagskoncentration på lämpligt sätt underlättades. Närmast diskuterades därvid frågan om bestämmelser motsvarande aktiebolagens fusionsregler borde upptagas i den nya lagen om försäkringsrörelse. En sådan lösning avvisades emellertid med den motiveringen att de aktiebolagsrättsliga reglerna om genomförande av fusionsval med domstolsprocedur för prövning av borgenärernas rätt icke utan vidare lät sig anpassas efter försäkringsväsendets förhållanden. I stället vidtogs en förenkling av då gällande regler om frivillig överlåtelse av försäkringsbestånd. Samtidigt utsträcktes bestämmelserna härom — vilka tidigare endast gällt livförsäkring — till att avse även skadeförsäkring.

Såsom försäkringsinspektionen framhållit ställer den hårdnande konkurrensen från utlandet inom försäkringsbranschen och den senaste tidens snabba utveckling bl. a. på det kontorstekniska området ökade krav i vårt land på samarbete försäkringsföretag emellan och på samgående i större enheter. Nuvarande lag om försäkringsrörelse har emellertid visat sig icke i alla situationer tillgodose behovet att på ett ändamålsenligt sätt kunna samman-

föra bolag i koncerner och därigenom rationalisera driften. Den metod för sammanslagning av företagsenheter, som 295 § gällande lag om försäkringsrörelse anvisar, förutsätter att det ena bolaget träder i likvidation. Detta kan medföra sådana nackdelar att metoden i vissa fall framstår såsom olämplig.

I enlighet med sina direktiv har 1958 års försäkringssakkunniga tagit upp de problem, som sammanhänger med strukturförändringarna inom försäkringsbranschen. De sakkunniga har numera — för två dagar sedan — framlagt förslag som bl. a. syftar till att underlätta skapandet av koncerner. Förslag på grund av de sakkunnigas betänkande kan emellertid komma att föreläggas riksdagen tidigast under år 1961. Mot bakgrunden härav har försäkringsinspektionen — för att tillgodose det aktuella behovet av underlättande regler — föreslagit, att lagändring i detta syfte föreläggs redan innevarande års riksdag. Inspektionens förslag innebär en uppmjukning av nuvarande förbud för försäkringsbolag att vid utökning av aktiekapitalet mottaga apportegendom såsom likvid för nytecknade aktier. Genomföres förslaget öppnas möjlighet för försäkringsaktiebolag att företaga nyemission i syfte att förvärva aktiemajoriteten eller samtliga aktier i annat försäkringsbolag och därigenom skapa ett önskvärt koncernförhållande. Förslaget har tillstyrkts av remissinstanserna.

Jag är ense med försäkringsinspektionen att det är angeläget att redan nu söka komma till rätta med den otidsenlighet i lagstiftningen som blivit påtalad. Även om det, i betraktande av att en revision av stora delar av försäkringsrörelselagen är nära förestående, i och för sig varit önskvärt om förevarande spörsmål kunnat anstå till dess de försäkringssakkunnigas betänkande kan tagas upp till bedömning, synes intresset av att utan dröjsmål jämna vägen för det pågående rationaliseringsarbetet inom försäkringsväsendet väga så tungt att berörda betänkligheter torde få vika. Det må påpekas, att ett ställningstagande nu i denna fråga icke behöver föregripa det resultat, vartill ett övervägande av de sakkunnigas förslag kan komma att leda. Den ändring av försäkringsrörelselagen som jag i detta sammanhang är beredd förorda bör betraktas såsom en provisorisk lösning i avvaktan på det samlade övervägande, som en allsidig bedömning av de sakkunnigas förslag förutsätter.

Jag delar även försäkringsinspektionens mening, att ett begränsat undantag från förbudet mot apporttillskott vid nyemission är den lämpligaste lösningen. Undantaget bör enbart gälla för det fall att ökningen av aktiekapitalet kommer till stånd såsom ett led i en koncernbildning eller syftar till en fullständig sammanslagning mellan försäkringsbolag. Det bör krävas att nyemissionen siktar till förvärv av mera än hälften av aktierna i annat försäkringsbolag eller, om aktier med olika röstvärde finns, så många aktier att röstetalet för dem utgör mera än hälften av röstetalet för samtliga aktier.

Vidare bör i enlighet med inspektionens förslag undantag ej få ske från förbudet mot apportbildning med mindre inspektionen lämnat medgivande därtill. Sådant medgivande bör grundas på prövning av samtliga bestäm-

melser rörande ökningen av aktiekapitalet och aktieteckningen. Medgivande bör ej lämnas med mindre såväl den åsyftade koncernbildningen som de i samband med ökningsbeslutet träffade bestämmelserna framstår såsom lämpliga både ur försäkringstagarnas och ur det allmännas synpunkt.

I fråga om ökningsbeslut med bestämmelse om apporttillskott skall självfallet försäkringsrörelselagens allmänna regler om ökning av aktiekapitalet tillämpas. Härvid torde utan uttrycklig bestämmelse vad som stadgas om betalning av aktie komma att äga motsvarande tillämpning i fråga om tillskott. Med hänsyn till svårigheterna att i penningar värdera apportegendomen bör bestämmelsen i 45 § första stycket 5. om skyldighet att i ökningsbeslutet ange det belopp, som skall inbetalas för aktie, icke förändra till att aktie, som skall tillskjutas, i ökningsbeslutet uppskattas till visst penningbelopp.

I försäkringsinspektionens författningsförslag har upptagits bestämmelse om det bokföringsvärde som skall åsättas de förvärvade aktierna. En sådan bestämmelse — vilken har sin förebild i lagen om bankrörelse — torde dock sakna egentlig mening med hänsyn till den insyn i aktievärderingen som försäkringsinspektionen med det föreslagna tillståndsförfarandet erhåller. De allmänna reglerna om värdering av försäkringsbolags tillgångar torde alltså få tillämpas även beträffande ifrågavarande aktier.

Bestämmelser av det innehåll som nu redovisats torde få upptagas i en särskild paragraf, som fogas till de i 44—58 §§ upptagna stadgandena om aktiekapitalets utökning genom nyteckning. De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft omedelbart efter utfärdandet.»

Lagrådet. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 130, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 28 april 1960

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: fru Gärde Widemar, herrar Ahlkvist, Per Olofsson, Nyström, Gezelius, Per-Olof Hanson, Erik Svedberg och Svanström;

från andra kammaren: herr Landgren, fru Boman, herrar Östrand, Fröding, Andersson i Storfors, Fälldin och Zetterberg i Stockholm.